



Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

Buda és Pest egyesítésének hetvenéves jubileuma

Forrás:

Magyarország

Pop.

(Hely)

1943. XI. 19.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(C)

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

"1873/1943"

Személy

Buda és Pest egyesítésének hetvenéves jubileuma

1873 november 17-én fejezték be az egyesítés munkáját

Buda és Pest szabad királyi városok és Ó-Buda mezőváros egyesítése tulajdonképpen indulópontja volt annak a fejlődési folyamatnak, amely ebből a három vidékies városból hatalmas, európai méretű nagyvárost esinált.

A 18. század téletlensége átterjedt a 19. század elejére is. Széchenyi István gróf és József nádor működése indította meg a természeti fejlődési folyamatot. Széchenyi reformjai gazdasági jellegűek voltak, míg József nádor a „szépítési bizottmány” segítségével Pestet és Budát nagyvárossá akarta tenni. A bizottmány, amelynek elnöke maga a nádor volt, nem készített kötelező szabályozási tervet, hanem csak esetről-esetre állapította meg az egyes utcák építkezését. Így lassankint az utcák egyenesebbek és párhuzamosabbak lettek. József nádor főérdeme, hogy létrehozta a teljesen szabályos, akkori külvárost, a Lipótvárost. Ez szabályos tervek alapján épült ki. A többi városszám rendezését két elemi csapás mozdította elő: a budai 1810-i tűzvész, amely 600 házat pusztított el és az 1838-i árvíz, amely a város nagyrészét rombadöntötte. Az újraépítésnél már figyelembe vették a szabályozásokat is. A szabadságharc és az ezt követő Bach-

korszak teljesen megakasztotta a főváros fejlődését, amely csak 1867-ben indult meg újra. Ebben az időben a Duna pesti part-sorát a régi Lloyd-épület fejezte be. A Ferenc József-tér sár- vagy porfészek volt, amelyet folytonosan új anyaggal táplált a felső Dunapart homoktengere. Az egész Dunapart úgy Pesten, mint Budán, csúnya, bűzös hely volt, ahová a város szemétét rakták le. Egy hidunk volt csak, a Lánchíd, amelynek nemcsak a főváros, hanem két országrész forgalmát kellett közvetítenie. Ugy Budán, mint Pesten, csak a belső főutcaik voltak kikövezve. A belső Váci-út, a Kerepesi-út és az Üllői-út télen csaknem járhatatlanok voltak. A Terézváros a keskeny, szűk és egészségtelen utcák tömkelege volt, a szomszédos Városliget, amelyhez csak a szűk Király-utcán át lehetett eljutni, vízvezeték és világosság nélkül, kellő gondozás hiányában a szúnyogok tanyája lett. A Várhegy lejtjein és lábánál bozontos cserjék és dísztelen bokrok, alacsony viskók, rozszant kis házak álltak. Három színházunk közül kettőben német volt az előadás és az egy magyar nyelvű, a Nemzeti Színház alig tudott fennállani, mert hiányzott a közönség pártolása. De nem volt jobb a helyzet az

egyesítés esztendejében sem. A Lipótvárosnak a szomorú emlékü, rozszant Újépületeknél volt vége, mögötte mocsarak és ingoványok és nagykiterjedésű tűzifarak-tárak terjeszkedtek, a mai Jókai-utca mögött be nem épített házhelyek, kertek, szőlők állottak. A Rákóczi-, akkor Kerepesi-út, a Nagykörút tájéka körül végződött. A Józsefvárosnak és Ferencvárosnak csak belső részei voltak kiépítve, azontúl pedig kertek, szántóföldek és faraktárak húzódtak. Lóvasút is csak a főutakon járt.

Abban az időben már többen azt az álláspontot vallották, hogy a magyarságnak méltó fővárosra van szüksége. 1870 január 23-án megalakult a fővárosi közmunkák tanácsa. A Sugár-útról és a Körútról szóló törvénycikkkel voltak az első lépések a mai nagy Budapest megteremtésére. És a következő esztendőben már meg is indult a Sugár-út, ma Andrássy-út és a Nagykörút építése. Ennek a két útvonalnak az építése sok girbe-görbe utcát söpört el és rendezte az általuk átszelt városrészt. Ebben az időben határozták el a Hungária-út kiépítését is, amely azonban későbbi időkre maradt.

Buda és Pest egyesítésének kérdése, amit különben Széchenyi István gróf is felvetett, minden esetre nem ment olyan könnyen, mert mindkét város képviselő-testületében akadtak a tervnek ellenzői is. A pestiek közül főképpen Szentkirályi Mór, pesti főpolgármester harcolt az egyesítés ellen, hangoztatva, hogy ez nem áll

Pest érdekében, mivel Buda nem fejlődőképes, lakóainak többsége német és az egyesítés esetén Pestet jogosan fenyegeti az elnémetesedés veszélye. Ó-Buda is az egyesítés ellen volt, mert érdekeit látta veszélyeztetve. Hosszú vita után a javaslat törvénnyé vált. A „Buda és Pest fő- és szabadkirályi városok szervezéséről” szóló törvény első két szakasza kimondotta, hogy Buda és Pest szabadkirályi városok egyesítettként Budapest főváros elnevezéssel, ezennel egy törvényhatóságot al-

kotnak. Ó-Buda mezőváros a Margitszigettel együtt Pest-Pilis és Solt megyék területéből kikebelezetetik, e megyék hatósága alól kivéttik és Budapest területével egyesítettként, a főváros hatósága alá helyeztetik.”

1872 december 23-án az akkori belügy-miniszter intézkedett Buda, Pest és Óbuda egyesítésének tárgyában. A most már egyesített Budapest törvényhatósága 1873 október 25-én tartotta meg alakuló közgyűlését, tisztviselőit három hét alatt választotta meg és november 17-én az egyesítés munkáját befejezték.